

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Tarybai ir Parlamentui „2008 m. aplinkos politikos apžvalga“

COM(2009) 304 galutinis

(2010/C 347/13)

Pranešėjas **Daniel RETUREAU**

Europos Komisija, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, 2009 m. birželio 24 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato Europos Parlamentui ir Tarybai „2008 m. aplinkos politikos apžvalga“

COM(2009) 304 galutinis.

Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2010 m. sausio 28 d. priėmė savo nuomonę.

460-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2010 m. vasario 17–18 d. (vasario 17 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 118 narių balsavus už, 4 – prieš ir 10 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Apibendrinamas savo poziciją, Komitetas pareiškia manąs, kad Bendrijos institucijos ir valstybės narės labai rimtai vertina klimato kaitos ir tvaraus vystymosi klausimus. Vis dėlto, dar daug ką reikėtų nuveikti, kad būtų patvirtinta bendra pozicija ir būtų vykdomi tarptautiniu lygiu priimti skaičiais išreikšti ir laipsniški įsipareigojimai: reikėtų peržiūrėti pagalbos Afrikos, Karibų baseino ir Ramiojo vandenyno (AKR) šalims ir apskritai besivystančioms šalims politiką. Tas pats pasakytina ir apie mūsų pagrindines prekybos partneres, visų pirma JAV.

1.2 Reikėtų nustatyti būtiniausius reikalavimus bendram ekologiniam pėdsakui. Kuriant Europos politiką ir toliau reikėtų teisės aktus derinti su savanoriškomis priemonėmis ir iniciatyvomis. Visa tai padėtų mums keisti savo įpročius ir geriau įsisąmoninti naujas žmonijai iškilusias problemas. Pilietinėje visuomenėje reikia kurti „informavimo“ ir „švietimo“ matmenis.

1.3 Kompleksinė klimato ir energetikos politika jau duoda vaisių. Reikėtų ją tęsti ir pradėti taikyti ir kitoms šiltnamio efektą sukeliančioms dujoms, kitiems sektoriams (visų pirma visų rūšių transportui) ir tarptautiniam bendradarbiavimui skatinti.

1.4 Didelės reikšmės ir toliau turės teisės aktai (pavyzdžiui, Reglamentas (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH)) ir su aplinkos apsauga susijusi atsakomybė, taip pat atskirų pramonės šakų, piliečių ir vartotojų iniciatyvos.

1.5 Reikia atidžiai stebėti, ar pastaraisiais metais priimtoms direktyvos yra tinkamai perkeliamos į nacionalinę teisę ir ar nacionalinė teisė yra pakankamai veiksminga, ypač nuostatos dėl nacionalinės teisės įgyvendinimo kontrolės.

1.6 Ataskaita yra labai išsami ir nepaprastai naudinga, bet ar su ja galės susipažinti piliečiai?

2. Svarbiausios Komisijos dokumento nuostatos

2.1 2008 metais europiečiai kaip niekada gerai suprato, jog pasaulis išgyvena klimato kaitos krizę. Šiandien Europos piliečiai kovą su klimato kaita laiko vienu svarbiausių politinių prioritetų.

2.2 Taigi vystymąsi reikia pakreipti mažai anglies dioksido išskiriančios ekonomikos ir išteklių tausojo link. Šiam nelengvam darbui reikės papildomų pastangų.

2.3 Precedento neturinti krizė smogė ekonomikai. Finansų krizė paralyžiavo investicijas į realiąją ekonomiką ir sukėlė didžiulį nedarbą, o dėl valstybės paskolų ir dalyvavimo bankų ir kredito įstaigų veikloje nepaprastai išaugo valdžios sektoriaus deficitas.

2.4 Komisija savo ataskaitą parengė komunikato Tarybai ir Parlamentui forma. Su EESRK dėl periodinių pažangos ataskaitų oficialiai nesikonsultuojama, tačiau Komitetas paprastai pageidauja jas gauti, nes turėdamas ataskaitas Komitetas gali stebėti, kaip iš tikrųjų įgyvendinami Bendrijos teisės aktai ir gairės.

2.5 2008 m. metinėje aplinkos politikos ataskaitoje apžvelgiamos Bendrijos iniciatyvos ir jų veiksmingumas: visų pirma jos vertinamos pagal tai, kaip vykdomi Kiote priimti įsipareigojimai sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, ir atsižvelgiant į naujus įsipareigojimus, kurie turėjo būti priimti 2009 m. gruodį Kopenhagos konferencijoje. Komitetas šiuo klausimu jau yra priėmęs nuomonę ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ OL C 128, 2010 5 18, p. 116.

2.6 Komisijos manymu, atsižvelgiant į prognozes, ES eina teisinga linkme ir gali pasiekti Kioto protokole dėl kovos su klimato kaita nustatytą taršos mažinimo tikslą. Europos Sąjunga ir jos valstybės narės (bent jau dauguma jų) iš tikrųjų įgyvendina savo įsipareigojimus mažinti taršą. Kai kurios valstybės narės imasi vienašalių priemonių, todėl galima tikėtis, kad tarša bus sumažinta net daugiau nei numatyta.

2.7 Ataskaitoje apžvelgiamos įvairios sritys, kurioms taikoma Bendrijos aplinkos politika, tačiau komunikatas tėra tik ataskaitos santrauka, o visas didelės apimties ataskaitos tekstas, kurį sudaro daugiau kaip 200 puslapių, pridedamas prie komunikato kaip priedas.

2.8 2008 m. birželio mėn., remiantis išsamiais 2006 m. duomenimis, šiltnamio efektą sukeliančių dujų 15-oje ES valstybių narių buvo išmesta 2,7 proc. mažiau nei ataskaitiniais metais 1990 m.), o ekonomika per tą patį laikotarpį išaugo apytiksliai 40 proc. Pasitelkus dabartinę politiką ir turimas priemones 2010 m. (t. y. 2008–2012 m. laikotarpio, per kurį esame įsipareigoję taršą sumažinti 8 proc., viduryje) taršą iš viso būtų galima sumažinti 3,6 proc. palyginti su 2006 metais. Dar 3 proc. (kuriuos pridėjus tarša iš viso būtų sumažinta 6,6 proc.) taršą tikimasi sumažinti perkant kreditus pagal ES nepriklausančių šalių emisijos mažinimo projektus, parengtus atsižvelgiant į Kioto protokolą. Tikimasi, kad dar 1,4 proc. taršą sumažins anglies dioksido absorbentai.

2.9 Visos šios priemonės leidžia tikėtis, kad bus galima įgyvendinti Kioto protokole nustatytus tikslus, o gal net pasiekti daugiau, turint omenyje tai, kad valstybės narės į savo skaičiavimus dar neįtraukė ES prekybos apyvartiniais taršos leidimais 2008–2012 m. laikotarpio viršutinių apyvartinių taršos leidimų kvotų ribų, kurios, tikimasi, taršą turėtų sumažinti 3,3 proc. palyginti su 2006 m. duomenimis.

3. Pastabos

3.1 Komisijos praėjusių 2008 metų ataskaitoje pateikiamos prognozės remiasi palyginti senais išsamiais duomenimis ir ne tokiais išsamiais duomenimis, sukauptais nuo 2006 m. Kadangi kitų duomenų 2008 m. nebuvo, Komisija atsižvelgė į visus atitinkamus iki ataskaitos paskelbimo sukauptus duomenis. Nepaisant nuviliančių Kopenhagos konferencijos klimato klausimais rezultatų, Komitetas yra įsitikinęs, kad ES turi įgyvendinti savo nustatytą taršos mažinimo tikslą 2012 m. ir turėtų ryžtingai siekti tolesnių, 2020 m. nustatytą mažinimo tikslą.

3.2 Reikia atidžiai stebėti, ar pastaraisiais metais priimtose direktyvos yra tinkamai perkeltos į nacionalinę teisę ir ar nacionalinė teisė yra veiksminga, ypač nuostatos dėl nacionalinės teisės įgyvendinimo kontrolės. Kai kurioms valstybėms narėms nepavyko įvykdyti joms pavestų tikslų. Ataskaitoje labai aiškiai nušviečiamos dar neišspręstos problemos ir kliūtys, taip pat apžvelgiama

padaryta pažanga. Ataskaita yra išsami ir smulki. Joje skelbiami nauji rodikliai, pagal kuriuos nustatomas bendras ekologinis gaminių ir veiklos pėdsakas. Norisi tikėtis, kad ataskaita bus plačiai išplatinta ir kad ateityje apie tokias ataskaitas bus plačiai informuojama ir jos skatins keisti gamybos, platinimo ir vartojimo įpročius.

3.3 Komitetas nevisiškai sutinka su teiginiu, kad krizė pati savaime gali suteikti galimybę nusistovėjusius gamybos ir vartojimo būdus pakeisti ekologiškesniais. Vis daugiau šeimų kenčia nuo smarkiai sumažėjusios perkamosios galios, kurios priežastys – nedarbas ir įmonių uždarymas (kai kurios įmonės perkelia savo gamybą už ES ribų). Artimiausiu metu būtina spręsti užimtumo ir būsto (visų pirma jaunimo) problemas. Į šiuos svarbius klausimus reikia rasti konkretų atsakymą.

3.4 Pastebima, kad daugėja neužtikrintų, laikinų, ne visą darbo dieną užtikrinančių darbo vietų, ir tai tikrai nepadedą keisti namų ūkių vartojimo įpročius ar įmonių veiklos modelį. Kartais įmonės, užuot investavusios į kitus gamybos būdus, savo labiausiai aplinką teršiančią produkciją eksportuoja į ES nepriklausančias šalis, ir tai ypač akivaizdu šiandien, kai paskolos teikiamos itin retai (ypač mažosioms ir vidutinėms įmonėms).

3.5 Ataskaitoje apie krizės pasekmes užsimenama tik paviršutiniškai, o jos šalinamos dar toli gražu ne ekologinėmis priemonėmis. Didelį smūgį patyrė ne tik ES 27 valstybės narės, bet ir kitos, ypač besivystančios šalys. Artimiausiu metu šiose šalyse būtų sunku tikėtis veiksmingos politikos, ypač turint omenyje tai, kad valstybės pagalba ir vystomoji pagalba bei kitokio pobūdžio parama sparčiai mažėja. Norint padėti šalims, kurios kovai su klimato kaita neturi nei lėšų, nei technologijų, reikia nedelsiant ir nuosekliai keisti tokį elgesį.

3.6 Jei ūkinė veikla ir toliau bus plėtojama kaip iki šiol, pagal tą patį ekonomikos modelį, aplinkos saugumas ir kokybė nė kiek nepagerės – dabartinė finansų rinkų ir pramonės padėtis dar toli gražu nekelia pasitikėjimo. Šiuo metu nepaprastai reikalinga tvirta politinė valia, ir būtina kuo labiau suburti Europos piliečius. Be to, norėtusi, kad žiniasklaida skelbtų objektyvią informaciją, o ne kasdien tuščiai „trimituotų“ apie katastrofišką padėtį.

3.7 Sparčiai augančios ekonomikos šalims (Kinijai, Brazilijai, Indijai ir kitoms) senieji išsivysčiusių šalių rinkos ekonomikos modeliai tebėra geidžiama siekiamybė, todėl šių šalių vyriausybės ir piliečiai sunkiai supranta, kokius apribojimus taršos ir gyvenimo būdo bei vartojimo įpročių srityje jiems norima nustatyti. Įsipareigojimus kovoti su klimato kaita jos vertina kaip istorinę neteisybę jų atžvilgiu, tuo metu kai jos bando padėti savo žmonėms išbristi iš skurdo, o vykdydamos gamybinius tarptautinių bendrovių užsakymus, galėtų paremti švietimą ir sveikatos priežiūrą.

3.7.1 Šios šalys prašo pagalbos ir perduoti joms technologijas, o mes, jei norime ir toliau laikytis klimato kaitos susitarimais nustatytos krypties, turime į šiuos prašymus įsiklausyti.

3.8 Reikėtų apsvarstyti prekių vežimo iš vieno pasaulio krašto į kitą esant suskaidytai gamybos grandinei ir į labai viena nuo kitos nutolusias vartotojų rinkas klausimą ir imtis atitinkamų priemonių. Realių aplinkosaugos ir kovos su klimato kaita sąnaudų reinternalizavimas kol kas kainos ir taršos pavidalu gula ant vartotojų pečių. Todėl Komitetas pritaria tam, kad būtų peržiūrėta Tarptautinė konvencija dėl teršimo iš laivų prevencijos (MARPOL konvencija) ir būtų apribota tarša iš laivų. Be to, finansų rinkose reikėtų visuotinių taisyklių, taip pat taisyklių, užtikrinančių geresnę transporto logistiką ir taisyklių, kurios sudarytų palankesnes sąlygas tvariai gamybai.

3.9 Komitetas sutinka su Komisijos nuomone, kad vyriausybės savo ekonomikos atgaivinimo planais turėtų siekti efektyvesnio energijos vartojimo, numatydamos vystyti aplinkosauginę infrastruktūrą ir sudarydamos palankias sąlygas ekologinėms inovacijoms.

3.10 Turint stiprią aplinkos politiką būtų galima pradėti „ekologiškesnį“ ekonomikos gaivinimą mažinant anglies pėdsaką ir keičiant įmonių bei namų ūkių vartojimo įpročius.

3.11 Visame pasaulyje sparčiai menksta biologinė įvairovė (nyksta daugybė gyvūnų ir augalų rūšių, o kai kurios iš jų, pavyzdžiui, paukščiai ir bitės, yra ypač pažeidžiami, tuo tarpu jie yra itin reikšmingi žemės ūkiui), todėl reikalinga politika rūšių nykimui sustabdyti. Visų pirma reikėtų:

- miškotvarkos priemonių ir užkirsti kelią pirmųjų ir atogrąžų miškų išskirtimui,

- peržiūrėti žemės ūkyje taikomus metodus (nustatyta, kad šiuo metu naudojami augalų apsaugos produktai kenkia bitėms ir paukščių maisto atsargoms).

3.12 Komitetas pritaria naujai inicijuotiems ir Eurostatui pateiktiems kriterijams prioritetinėse Šeštosios aplinkosaugos veiksmų programos srityse, kuriais būtų atsižvelgiama į biologinę įvairovę ir klimatą.

3.13 CO₂ – ne vienintelės šiltnamio efektą sukeliančios dujos, todėl negalime nekreipti dėmesio į NOx (azoto oksidus) ir visa kita, kas gali turėti įtakos ozono sluoksniui ir skatinti visuotinį atšilimą.

3.14 Komitetas primygtinai siūlo didinti piliečių sąmoningumą ir skatinti juos būti aktyviais – jie turėtų perimti gerąją praktiką produktų vartojimo, buitinių atliekų mažinimo ir rūšiavimo srityse. Labai svarbu, kad sąmoningiau savo veiklą vykdytų ir įmonės ir kad jos kovą su klimato kaita laikytų savo socialinės atsakomybės pareiga.

3.15 Dauguma ataskaitoje minimų programų ir teisės aktų jau buvo apžvelgti ankstesnėse EESRK nuomonėse⁽²⁾. EESRK yra įsteigęs nuolatinę Tvaraus vystimosi observatoriją, kurios veiklos tikslas – kuo labiau prisidėti prie kovos su klimato kaita strategijų, stebėti Bendrijos politiką ir teisės aktus ir kaip jie įgyvendinami.

2010 m. vasario 17 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Mario SEPI

(2) EESRK nuomonės: OL C 128, 2010 5 18, p. 122, OL C 318, 2009 12 23, p. 97; OL C 317, 2009 12 23, p. 75; OL C 318, 2009 12 23, p. 92; OL C 306, 2009 12 16, p. 42; OL C 277, 2009 11 17, p. 67; OL C 277, 2009 11 17, p. 62; OL C 318, 2009 12 23, p. 88; OL C 218, 2009 9 11, p. 55; OL C 218, 2009 9 11, p. 50; OL C 218, 2009 9 11, p. 46; OL C 175, 2009 7 28, p. 34; OL C 218, 2009 9 11, p. 59; OL C 306, 2009 12 16, p. 39; OL C 204, 2008 8 9, p. 66.